

2. Коласс, Б. Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы [Текст] / Б. Коласс ; пер. с франц. ; под ред. проф. Я. В. Соколова. – М. : Финансы : ЮНИТИ, 1997. – 576 с.

3. Краснокутская, Н. С. Особенности оценки торговых предприятий в анализе их инвестиционной привлекательности [Текст] / Н. С. Краснокутская // Бизнес-информ. – 2000. – №. 4. – С. 62–65.

4. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні [Текст] : закон України : [прийнятий 22.05.97р.]

5. Основы анализа и оценки бизнеса : Программа обучения оценщиков и преподавателей по оценке бизнеса. – М. : Институт экономического развития Мирового банка, 2001. – 202 с.

Отримано 15.03.2009. ХДУХТ, Харків.

© С.М. Шинкар, Л.І. Безгінова, 2009.

УДК 65:642.5.024.32

С.М. Шинкар, канд. екон. наук

Л.І. Безгінова, канд. екон. наук

ЦІЛЬОВИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто питання оцінки ефективності використання інформаційних ресурсів торговельного підприємства ТОВ «БАКС» за період з 2005 до 2007р.

Рассмотрены вопросы оценки эффективности использования информационных ресурсов торгового предприятия ООО «БАКС» за период с 2005 до 2007г.

In this article are considered questions of the estimation to efficiency of the use information resources on trade enterprise "BAX" ltd. since 2005 on 2007.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах ринкової економіки підприємства, особливо торговельної діяльності, повністю залежать від стану ринку, оскільки кон'юнктура попиту та пропозиції є об'єктивною стороною ринкових відносин. Тому, щоб вижити, необхідно всебічно володіти інформацією, яка характеризувала б, з одного боку, господарську та іншу діяльність керованого об'єкту (внутрішня інформація), а з іншого – стан зовнішнього середовища, яке безпосередньо чи опосередковано впливає на даний об'єкт (зовнішня інформація). У зв'язку з цим актуальною є проблема ефективного ви-

користання управлінської інформації підприємствами ресторанного господарства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам ефективного використання інформаційних ресурсів в економічних умовах, що швидко змінюються, присвячені дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених: К.Р. Шеннона, П.А. Страсмана, Д.І. Блюменау, М.Г. Твердохліба, А.Д. Урсула та ін. Крім того, в області торгівлі та харчування: М.Д. Виноградського, С.В. Курака, Т.П. Данько, З.М. Окрут, Є.Н. Євстигнеєва та ін. Вивчення опублікованих робіт свідчить про відсутність достатнього висвітлення принципово важливих питань, пов'язаних із комплексною всебічною оцінкою економічної ефективності використання інформації.

Мета та завдання статті. У контексті існування проблеми оцінки ефективності використання інформаційних ресурсів в даній публікації поставлено за мету дослідити ефективність інформації торговельного підприємства за цільовим аспектом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кожний підхід до оцінки ефективності використання інформації підприємства, що використовується у світовій практиці, має свої особливості в змісті, у переліку й послідовності дій у процесі аналізу, проте базується на основному положенні – зіставленні ефекту, отриманого в результаті використання інформаційних матеріалів, з витратами на формування інформаційного ресурсу. На нашу думку, ефективність інформаційного ресурсу доцільно розглядати за двома аспектами: цільовим й витратним. Цільовий аспект відображає міру досягнення цілей організації. Іншими словами цільовий аспект має на увазі ефект від використання інформаційного ресурсу. Витратний аспект припускає економічність використання інформаційного ресурсу й виражається відношенням результатів до витрат на формування інформаційного ресурсу.

Головне завдання економічного аналізу інформаційних ресурсів складається у виявленні ефекту, одержуваного від їхнього використання. У даній роботі ми пропонуємо в якості ефекту використати результати господарської діяльності підприємств торгівлі.

Для економічного аналізу нами було обстежено дані торговельного підприємства ТОВ «БАКС», що охоплюють три роки – з 2005 по 2007. Простежуючи тенденції, знайдемо цінні ключові моменти відносно росту й інших важливих чинників, що впливають на діяльність підприємства.

Оцінка результатів господарювання підприємств торгівлі здійснюється з метою виявлення сильних і слабких сторін у діяльності під-

приємства. Така оцінка пов'язана, насамперед, з визначенням можливостей внутрішнього потенціалу підприємства.

Різноманіття властивостей й ознак різних видів комерційної діяльності підприємств спричиняє й різноманіття показників, що характеризують результати підприємств, а також методики їхнього вираховування. При цьому вся проблематика їхнього використання полягає в тому, що жоден з них не виконує роль універсального показника, за яким однозначно можна було б судити про успіх або невдачу в бізнесі. Тому в своєму дослідженні ми використали систему показників, які зв'язані між собою й оцінюють або показують різні сторони діяльності підприємства.

Оскільки основу комерційної діяльності торговельного підприємства на споживчому ринку становить процес реалізації товарів, то економічний зміст цього процесу відображає товарообіг підприємства. Розвиток товарообігу визначає широту й глибину проникнення підприємства на споживчий ринок і його конкурентну позицію на цьому ринку, загальні можливості й темпи економічного розвитку підприємства в перспективі. Товарообіг є основним показником обсягу діяльності підприємства торгівлі, а також служить визначальним показником формування ресурсного потенціалу (обсягу й складу трудових, матеріально-технічних і фінансових ресурсів) і витрат ресурсів (суми й складу витрат виробництва й обігу).

Найважливішими чинниками, що визначають обсяг товарообігу й темпи його зміни, є торговельна площа й чисельність працівників підприємства. Розглянемо складні тенденції розвитку цих показників у аналізованому періоді (табл. 1).

Таблиця 1 – Аналіз обсягу товарообігу, торговельної площі та кількості персоналу ТОВ "БАКС" за 2005–2007 роки

Показник	2005	2006	2007	Темп росту, %		
				2006/ 2005	2007/ 2006	2007/ 2005
Обсяг товарообігу, тис. грн	867,1	1281,1	2895,1	147,7	226,0	333,9
Торговельна площа, м ²	287,5	288	425	100,2	147,6	147,8
Кількість персоналу, чол.	20	31	48	155,0	154,8	240,0

Як показують дані табл.1, протягом 2005-2007 років у ТОВ "БАКС" відбулося зростання товарообігу більш ніж у 3 рази. У 2006 році порівняно з 2005 часткою обсяг товарообігу збільшився на 47,7%, а в 2007 р. порівняно з 2006 часткою темпи зростання прискорились і становили 226%.

У той же час торговельна площа в 2006 році залишилася незмінною в порівнянні з 2005 роком, а в 2007 році порівняно з 2006 роком збільшилась на 47,6%. Це безумовно вплинуло на значне зростання обсягу товарообігу в 2007 році.

Щодо чисельності персоналу, то тут спостерігається стійке зростання цього показника протягом досліджуваного періоду (приблизно на 50% на рік).

Такі зміни в цілому можна охарактеризувати як позитивні. Найважливішими показниками, що відображають результати господарювання підприємства торгівлі, є витрати обігу й прибуток.

Діяльність торговельного підприємства з моменту його створення пов'язана з різноманітними витратами трудових, матеріальних і фінансових ресурсів. За своїм характером ці витрати підрозділяються на два основних види – поточні й довгострокові. Поточні витрати пов'язані з розв'язуваними підприємством у процесі господарської діяльності тактичними завданнями – закупівлею товарів, транспортуванням і зберіганням; реалізацією; обслуговуванням матеріально-технічної бази; змістом персоналу й т.д. Довгострокові витрати пов'язані з розв'язуваними підприємством стратегічними завданнями – будівництвом, реконструкцією або придбанням нових приміщень; покупкою нових видів машин, механізмів, устаткування; придбанням різних нематеріальних активів; формуванням довгострокового портфеля цінних паперів і т.п. Поточні витрати підприємств торгівлі представлені в основному його витратами обігу.

Діяльність торговельних підприємств, що відповідає потребам ринкової економіки, повинна приносити їм прибуток. Прибуток в умовах ринку – кінцева мета й рушійний мотив розвитку підприємства. Керування прибутком перебуває в центрі економічної діяльності підприємств, що працюють на ринок.

У процесі аналізу результатів роботи підприємства торгівлі ТОВ фірма «БАКС» доцільно, на нашу думку, використати наступну класифікацію прибутку: прибуток (збиток) від реалізації товарів; прибуток від реалізації основних фондів й іншого майна; валовий (балансовий) прибуток; чистий прибуток (що залишається в розпорядженні підприємства); оподаткований прибуток; прибуток від іншої діяльності підприємства.

Основним видом прибутку торговельного підприємства, що характеризує сукупний ефект всієї господарської діяльності, є балансовий прибуток. Він являє собою суму прибутків підприємства від всіх видів господарської діяльності й містить у собі наступні результати цієї діяльності: прибуток від реалізації товарів і платних торговельних послуг, прибуток від реалізації продукції неторгової діяльності, прибуток від реалізації іншого майна й прибуток від позареалізаційних операцій.

У сучасних умовах розвитку економіки роль прибутку різко зросла. У законі України «Про підприємства в Україні» підкреслено, що прибуток є цільовим орієнтиром для ведення підприємницької діяльності. При цьому слід особливо зазначити, що в даному контексті підприємницький прибуток розглядається не як самоціль, а як джерело саморозвитку підприємства.

Аналізуючи динаміку цих показників (табл. 2), можна зробити наступні висновки. Протягом періоду з 2005 по 2007 роки відбулося зростання витрат обігу приблизно тими ж темпами, що й обсягу товарообігу. Так в 2006 році порівняно з 2005 витрати обігу зросли на 48,7%, в 2007 році порівняно з 2006 роком - на 128,3%; у цілому за період обсяг витрат зріс на 239,4%. Це безумовно вплине на динаміку прибутку від реалізації.

Таблиця 2 – Аналіз витрат обігу, прибутку від реалізації, чистого прибутку ТОВ "БАКС" за 2005 - 2007 роки

Показник	2005	2006	2007	Темп росту, %		
				2006/ 2005	2007/ 2006	2007/ 2005
Товарообіг, тис. грн	867,1	1281,1	2895,1	147,7	226,0	333,9
Витрати обігу, тис. грн	574,5	854,1	1950	148,7	228,3	339,4
Рівень витрат обігу, %	66,3	66,7	67,4	100,6	101,0	101,7
Прибуток від реалізації, тис. грн	148,1	213,5	366,1	144,2	171,5	247,2
Рівень прибутку від реалізації, %	17,1	16,7	12,6	97,6	75,9	74,0
Чистий прибуток, тис. грн.	29,2	42,2	96,35	144,5	228,3	330,0
Рівень чистого прибутку, %	3,4	3,3	3,3	97,8	101,0	98,8

Звертає на себе увагу стійке збільшення протягом періоду дослідження рівня витрат обігу в товарообігу на 1%. Такі зміни призвели до зменшення рівня прибутку від реалізації в товарообігу з 17,1% в 2005 році до 12,6% в 2007 році. В абсолютному вираженні прибуток зростає, але меншими темпами порівняно з товарообігом.

Чистий прибуток підприємства в 2007 році в порівнянні з 2005 роком збільшився на 230% і склав 96,35 тис. грн. У той же час рентабельність діяльності залишається майже незмінною, про що свідчить незначне зниження рівня чистого прибутку в товарообороті з 3,4% до 3,3%.

На зміну рівня витрат впливають і такі чинники як зміна заробітної платні, закупівельних цін на товари, розвитку матеріально-технічної бази й ін.

Для оцінки ефективності роботи торговельного підприємства використовується показник рентабельності, роль і значення якого заключається в наступному:

- цей показник є одним з основних критеріїв оцінки ефективності роботи підприємства;
- підвищення рентабельності – мета підприємства торгівлі в ринковій економіці;
- рентабельність – результативний якісний показник діяльності підприємства;
- ріст рентабельності сприяє підвищенню фінансової стабільності підприємства;
- збільшення рентабельності сприяє виживанню підприємства в ринковій економіці й підвищує конкурентоспроможність підприємства;
- рентабельність має важливе значення для акціонерів і засновників, тому що у разі її збільшення зростає інтерес до даного підприємства, зростає ціна акції;
- рівень рентабельності цікавить кредиторів і позичальників коштів з погляду реальності одержання відсотків за зобов'язаннями, зниження ризику неповернення позикових коштів, платоспроможності підприємства;
- динаміка рентабельності підприємства вивчається податковими службами, фондовими біржами, міністерствами;
- показник рентабельності характеризує привабливість бізнесу в даній сфері.

Ефективність використання коштів підприємства характеризується також й оборотністю капіталу.

Розрахунок показників рентабельності та оборотності капіталу наведено в табл. 3.

За досліджуваний період динаміка відношення прибутку від реалізації та чистого прибутку до товарообігу має тенденцію до зниження з 17,1% в 2005 році до 12,6% в 2007 році (за прибутком від реалізації) та з 3,4 до 3,3% (за чистим прибутком). Як бачимо, рентабельність за чистим прибутком знижувалась меншими темпами, ніж рентабельність за прибутком від реалізації (на 0,1 проти 4,5%). Це зниження визвано тим, що хоча прибуток за аналізований період зростає, але темп зростання не випереджав темпів зростання товарообігу. Тобто найбільшими темпами зростає витрати підприємства.

Таблиця 3 – Показники рентабельності та оборотності капіталу ТОВ "БАКС" за 2005 - 2007 роки

Показник	Рік		
	2005	2006	2007
Рентабельність товарообігу			
Рентабельність за прибутком від реалізації, %	17,1	16,7	12,6
Рентабельність за чистим прибутком, %	3,4	3,3	3,3
Рентабельність капіталу			
Рентабельність всього капіталу, %	7,1	5,6	8,1
Рентабельність власного капіталу, %	16,6	8,9	15,3
Оборотність капіталу			
Оборотність всього капіталу, об.	0,42	0,34	0,64
Оборотність власного капіталу, об.	4,92	2,72	4,60

Розвиток рентабельності капіталу має нестійкий характер. У 2006 році в порівнянні з 2005 часткою рентабельності всього та власного капіталу знижувалась (з 7,1 до 5,6% та з 16,6 до 8,9%), але в 2007 році намітилася позитивна тенденція.

Проведений аналіз оборотності капіталу показав, що цей показник за досліджуваний період з 2005 до 2007 рр. знизився, хоча й в 2007 році в порівнянні з 2006 роком намітилася тенденція до зростання.

Таким чином, аналіз рентабельності та оборотності капіталу показав, що на досліджуваному підприємстві ТОВ «БАКС» власний та позиковий капітал використовувався малоефективно.

Ефективність господарської діяльності підприємства торгівлі також може бути охарактеризована продуктивністю праці й розміром товарообігу, що доводиться на м² торговельної площі (табл. 4).

Таблиця 4 – Продуктивність праці та товарообіг на м² торговельної площі ТОВ "БАКС" за 2005 – 2007 роки

Показник	Рік		
	2005	2006	2007
Продуктивність праці, тис. грн/чол.	43,4	41,3	60,3
Товарообіг на 1 м ² торговельної площі, тис. грн/м ²	3,0	4,4	6,8

Продуктивність праці або вироблення на одного працівника характеризує ефективність використання трудових ресурсів. За досліджуваний період продуктивність праці збільшилась з 43,4 тис. грн у 2005 році до 60,3 тис. грн в 2007 році.

Показник товарообігу, що доводиться на м² торговельної площі, характеризує використання матеріально-технічної бази. Зміна цього показника аналогічна зміні продуктивності праці: збільшення з 3,0 тис. грн в 2005 році до 6,8 тис. грн в 2007 році.

Збільшення продуктивності праці й товарообігу на м² торговельної площі показує підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства.

Висновки. Вивчення різних показників, що відображають результативність й ефективність діяльності торговельного підприємства в динаміці дозволяє зробити наступні висновки:

1. Динаміка середніх показників по досліджуваному торговельному підприємству ТОВ «БАКС» протягом розглянутого періоду (2005-2007 р.) характеризується значним підвищенням обсягу товарообігу – 233,9%, торговельної площі – 47,8%, чисельності працівників – 140%.

2. Спостерігалися тенденція росту рівня витрат і тенденції зниження рівнів прибутку від реалізації й чистого прибутку.

3. Основні фонди й трудові ресурси використалися досить ефективно.

Таким чином, оцінка ефективності використання інформаційних ресурсів за цільовим аспектом показала, що інформаційні ресурси торговельним підприємством ТОВ «БАКС» за досліджуваний період з 2005 по 2007 роки використовувались недостатньо ефективно.

Список літератури

1. Дарманська, Г. О. Проблеми економічного механізму підготовки управлінських рішень [Текст] / Г.О. Дарманська – Хмельницький : Поділля, 1997. – 70 с.

2. Коломієць, Г. С. Інформаційна продукція: ринок, маркетинг, підготовка кадрів [Текст] / Г.С. Коломієць, А.Л. Маньковський – К. : Либідь, 2001. – 176 с.

Отримано 15.03.2009. ХДУХТ, Харків.
© С.М. Шинкар, Л.І. Безгінова, 2009.

УДК 338.246.87:640.45

М.А. Дядюк, канд. екон. наук

А.С. Пивоварова, студ.

ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ГРАЛЬНОГО БІЗНЕСУ

Розглянуто методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності суб'єктів господарювання. Здійснено практичну реалізацію експертного методу для оцінки конкурентоспроможності підприємств грального бізнесу.

Рассмотрены методические подходы к оценке конкурентоспособности субъектов хозяйствования. Проведена экспертная оценка конкурентоспособности предприятий игрального бизнеса.

Take up the technical approaches to evaluation competitiveness enterprises. Put into practice peer review competitiveness playing business enterprise.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Для успішного існування і стійкого розвитку підприємства повинні мати достатній рівень конкурентоспроможності. Якщо підприємству притаманні риси підприємницької структури, то в нього є всі шанси бути конкурентоспроможним і займати стійке положення на ринку. Лише постійне вдосконалення діяльності, пошук нового, використання новітніх технологій і методів управління допоможуть підприємствам досягти й утримати стійке положення на конкурентному ринку. Наразі відсутня загальноприйнята методика оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства. Важливим дискусійним питанням у наш час є методичні підходи до визначення методик та показників оцінки.

Ми вважаємо, що актуальним сучасним напрямом оцінки конкурентоспроможності підприємства та його продукції (послуг) є комплексний, системний підхід, який є популярним серед сучасних дослідників. Однак, умови та можливості його застосування в практичній діяльності не завжди прийнятні, оскільки потребують попереднього методичного обґрунтування та розробки, тому не втрачають своєї актуальності відомі методи досліджень. Оскільки жоден з методів не позбавлений недоліків, то у практичній діяльності використання кількох